

HØGSKOLEN STORD/HAUGESUND

Skatteendringer for personlige skattytere

Stortinget. Fotografi. Wikimedia. 12. mai 2015. [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stortinget,_Oslo,_Norway_\(cropped\).jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stortinget,_Oslo,_Norway_(cropped).jpg)

Bacheloroppgave utført ved
Høgskolen Stord/Haugesund, økonomi og administrasjon

Av: 203 Veronica Torkelsen
212 Aleksander Pedersen
200 Siri Lise Storesund

Dette arbeidet er gjennomført som ledd i bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon ved Høgskolen Stord/Haugesund og er godkjent som sådan. Godkjennelsen innebærer ikke at HSH inestår for metodene som er anvendt, resultatene som er fremkommet og konklusjoner og vurderinger i arbeidet.

Bacheloroppgavens tittel: Skatteendringer for personlige skattytere

Veronica Torkelsen

Aleksander Pedersen

Siri Lise Storesund

Navn på veileder: Halvor Sandvold

Gradering: *Offentlig*

Forord

Vi er tre studenter som studerer økonomi og administrasjon ved Høgskolen Stord Haugesund, campus Haugesund. Vi har valgt fordypning i regnskap, og denne bacheloroppgaven er vår avsluttende oppgave på det tre år lange bachelorstudiet ved Høgskolen. Temaet er skatt, og oppgaven går ut på å se på hvilke konsekvenser ulike regelendringer innenfor beskatning av personlige skattytere har fått.

Arbeidet med denne oppgaven har vært både spennende og krevende, men mest av alt svært lærerikt for oss. Samarbeidet mellom oss har fungert bra, og vi er fornøyd med sluttproduktet av denne oppgaven.

Vi vil i denne anledning takke vår veileder Halvor Sandvold for god hjelp og konstruktive tilbakemeldinger gjennom hele prosessen.

Veronica Torkelsen

Aleksander Pedersen

Siri Lise Storesund

Haugesund 15. mai 2015

Sammendrag

Vi har i denne oppgaven valgt å se nærmere på hvilke konsekvenser de siste års endringer i skattereglene har fått for ulike grupper i samfunnet.

Innledningsvis redegjør vi for bakgrunnen for valg av tema, samtidig som vi presenterer den problemstillingen som er utgangspunkt for vår bacheloroppgave. Vi redegjør også for hvordan vi har samlet inn nødvendig kildemateriale, og hvilket metodevalg vi mener er mest hensiktsmessig.

Vi har valgt å dele oppgaven i to hoveddeler, en teoridel og en del der vi analyserer konsekvensene av gjennomførte og planlagte endringer i skattereglene for personlige skattytere.

I teoridelen ser vi først på hvilke grunnprinsipper norsk skatterett bygger på. Deretter redegjør vi for hovedreglene i skatteloven vedrørende skattepliktige inntekter og fradragsberettigede utgifter.

For å analysere konsekvensene av de siste års endringer i skattereglene, har vi valgt å avgrense oppgaven til noen av de gruppene i samfunnet som har blitt berørt av omleggingen. I analysen har vi benyttet oss av casestudier, da vi mener dette er den metoden som best belyser hvilke skattemessige konsekvenser de nye reglene har fått.

Avslutningsvis oppsummerer vi resultatene av vår analyse, samtidig som vi kommer med en konklusjon om hvilke konsekvenser endringene har fått for de gruppene vi har valgt å konsentrere oss om.

Innhold

1. Innledning.....	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema	1
1.2 Presentasjon av problemstilling.....	1
1.3 Avgrensning av oppgaven	1
2. Metoder for utarbeidelse av oppgaven	2
2.1 Innsamling av informasjon	2
2.2 Casestudie	2
3. Teori.....	3
3.1 Generelt om personbeskatning.....	3
3.2 Grunnprinsippene i den direkte beskatningen	3
3.3 Skattepliktig inntekt.....	4
3.3.1 Personinntekt	4
3.3.2 Naturalytelser	5
3.3.3 Utgiftsgodtgjørelse	6
3.4 Kapitalinntekter og kapitalgevinster	7
3.4.1 Kapitalinntekt.....	7
3.4.2 Kapitalgevinst.....	8
3.5 Fradragsberettigede utgifter.....	8
3.6 Skattepliktig alminnelig inntekt.....	12
4. Konsekvensene av gjennomførte og planlagte endringer i skattereglene for personlige skattytere.....	14
4.1 Pensjonister mistet særfradrag og skattebegrensning	14
4.2 Uføretrygdede	17
4.3 Enslige forsørgere	22
4.4 Beskatning av ektefeller	25
4.5 Arv- og gaveavgift fjernet	28
4.6 Utbyttebeskatning.....	31
5. Oppsummering og konklusjon.....	35
Litteraturliste	37

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Vi bestemte oss for å skrive en oppgave om personbeskatning etter at vi hadde faget «Skatterett for personlige skattytere» høsten 2014. Vi syntes det var interessant å sette seg inn i de forskjellige lover, forskrifter, takseringsregler og skattevedtak som er aktuelle for å kunne beregne samlet inntekt- og formueskatt for personlige skattytere. Flere av skattereglene endres fra år til år, og hvert år vedtar Stortinget nye skattesatser og takseringsregler. Det er spennende å følge med i disse endringene, og skattepolitikk er derfor et tema som engasjerer mange i samfunnet. Dette er også helt naturlig, da resultatet av skattepolitikken har stor betydning for folk sin privatøkonomi.

1.2 Presentasjon av problemstilling

Som nevnt skjer det stadig endringer i skattereglene og skattesatsene. Spesielt i de siste årene har vi opplevd at flere grupper har blitt berørt av slike endringer. Dette har skapt stort engasjement, og mange har vært skeptiske til konsekvensene. Vi synes det har vært interessant å følge med i dette engasjementet, og har derfor valgt følgende problemstilling i vår bacheloroppgave:

I de siste årene har det blitt innført flere endringer i skattereglene for personlige skattytere, samtidig som det planlegges flere endringer. Hvilke konsekvenser får slike endringer for beskatningen av personlige skattytere?

1.3 Avgrensning av oppgaven

Vi har valgt å konsentrere oss om hvilke konsekvenser endringene har fått for inntektsbeskatningen, da det vil bli alt for omfattende å også trekke inn formuesbeskatning. Av samme grunn har vi valgt å se bort fra næringsbeskatning. Videre har vi valgt å avgrense oppgaven til følgende grupper i samfunnet; pensjonister, uføretrygdede, enslige forsørgere, ektefeller og mottakere av arv eller gave. Vi har også valgt å se på utbyttebeskatning. På grunn av problematikken vedrørende dobbeltbeskatning, har utbyttebeskatningen vært gjenstand for mye diskusjon, og den har derfor flere ganger blitt endret i løpet av de siste årene.

2. Metoder for utarbeidelse av oppgaven

2.1 Innsamling av informasjon

Under arbeidet med oppgaven har vi søkt etter litteratur og informasjon på internett, og i tillegg har vi søkt etter relevant informasjon i ulike fagbøker og tidsskrifter. Det er disse søkene som har vært metoden vi har brukt for innsamling av data og informasjon. I arbeidet vårt med innsamling av informasjon har vi hatt størst fokus på de siste års endringer i beskatning av personlige skattytere.

Den kilden som er mest sentral for vår problemstilling er skatteloven, (i det følgende omtalt som sktl.) ettersom store deler av oppgaven bygger på bestemmelser i denne loven. Da skatteloven noen ganger kan være vanskelig å tolke, har vi brukt Lignings-ABC som en mer utfyllende og detaljert kilde som hjelpemiddel. Andre kilder som har vært sentrale er folketrygdloven, Finansdepartementets forskrifter til skatteloven, takseringsregler og skatte- og avgiftsvedtak.

Vi har lagt stor vekt på at informasjon som er lastet ned fra internett er sikret med autoritative kilder. Også andre kilder har vi kvalitetssikret på best mulig måte.

2.2 Casestudie

For å belyse konsekvensene av regelendringene, har vi brukt casestudier som metode. Vi har valgt denne metoden fordi den besvarer vår problemstilling på best mulig måte ved at vi får avgrenset oppmerksomheten til den enkelte endringen. Casestudiene starter med et problem som er hentet fra praksis, som i vårt tilfelle var de forskjellige lovendringene som har blitt vedtatt i Stortinget. Vi oppnådde da å se hvilke konsekvenser de ulike regelendringene har fått, som var formålet med denne oppgaven. Casene har blitt grundig undersøkt ved å samle inn så mye data som mulig om de forskjellige problemstillingene.

For at informasjonen skal være så valid så mulig, har vi dobbeltsjekket all data vi har samlet inn og kun brukt pålitelige kilder. Reliabilitet er noe vi har lagt stor vekt på i denne oppgaven, og vi har derfor brukt som vår hovedkilde. Bruk av casestudie gjorde at vi kunne gå i dybden på de endringene som vi ønsket å undersøke. Casestudiene har også gjort det mulig å vise hvilke konsekvenser endringene har fått.

3. Teori

3.1 Generelt om personbeskatning

Skatt defineres som pengeytelser fra det private til det offentlige. Skatten vi betaler brukes til velferdstiltak, som for eksempel skoler, sykehus og veger. Vi skiller mellom indirekte og direkte skatt. Den indirekte skatten vil være innkalkulert i prisen når vi kjøper en vare eller en tjeneste, som for eksempel merverdiavgift. Typisk direkte skatt er inntektsskatt til staten, kommunen og fylket, og formuesskatt til staten og kommunen. Det er den direkte inntektsskatten vi skal se nærmere på i vår oppgave.

Den direkte inntektsskatten til staten blir delt opp i toppskatt, trygdeavgift og nettoskatt. Toppskatt og trygdeavgift er skatter som kun blir utlignet på personlige skattytere, som består av personlig næringsdrivende og lønnstakere.

Toppskatt er inntektsskatt som beregnes av personinntekt, som betales til staten. Det vil si at det er brutto arbeids- og pensjonsinntekter, som overstiger et visst beløp som er fastsatt av staten, som det skal betales toppskatt av (Skatteetaten, 2015). Personlig skattyter skal svare toppskatt til staten med 9 prosent for den delen av inntekten som overstiger 550.550 kroner, og med 12 prosent for den delen av inntekten som overstiger 885.600 kroner, jf. Stortingsvedtak 15, § 3-1.

Trygdeavgiften er med på å finansiere folketrygden, hvor vi har ulike satser for pensjonsinntekt, lønnsinntekt og næringsinntekt. Pensjonsinntekt regnes med lav sats på 5,1 prosent, mens lønnsinntekt og annen personinntekt regnes med mellomsats på 8,2 prosent, annen næringsinntekt regnes med høy sats på 11,4 prosent jf. folketrygdloven § 23-3.

3.2 Grunnprinsippene i den direkte beskatningen

Det er en del grunnleggende prinsipper som ligger til grunn for reglene om utligning av formuesskatt og inntektsskatt. Vi skal derfor se litt nærmere på alminnelig skatteplikt, evneprinsippet og demokratisk skattesystem.

Etter skatteloven § 2-1, 1. ledd, har alle personer som er bosatt i Norge skatteplikt. Det er en forutsetning at formue og inntekt må overstige visse minstebeløp før det foreligger en

skatteplikt. Vi finner derimot unntak til regelen om alminnelig skatteplikt i skatteloven §§ 2-30 og 2-31 som sier at blant annet Kongen og Dronningen, Norges Bank, Statens lånekasse for utdanning og visse anlegg og virksomheter har fritak for skatteplikt.

Når skatten skal utlignes skal det i følge evneprinsippet tas hensyn til innbyggernes betalingsevne. Det vil si at jo større inntekten og nettoformuen er, jo større er også evnen til å betale skatt. Grunnen til at vi har progressiv toppskatt i utligning av inntektsskatt, og et fribeløp i utligning av formuesskatt, er et ønske om å utjevne ulikheter i inntektsfordelingen i samfunnet. Evneprinsippet er også en av begrunnelsene for at vi har dobbeltbeskatning av aksjeutbytte. Dobbelbeskatning vil si beskatning av formue og inntekt to ganger. Evneprinsippet gjelder også for reglene om personfradrag, som er et skattefritt beløp i alminnelig inntekt.

Skattelovgivningen i Norge bygger på et demokratisk skattesystem. Det vil si at skattesatsene blir bestemt for ett år om gangen av folkevalgte stortingsrepresentanter og kommunestyrerepresentanter. Personlige skattytere har en såkalt selvangivelsesplikt, som vil si at en etter beste evne skal bidra til at den skattepliktige formuen og inntekten blir så korrekt som mulig.

3.3 Skattepliktig inntekt

Som skattepliktig inntekt anses enhver fordel vunnet ved arbeid, kapital eller virksomhet samt pensjon, føderåd og livrente, jf. sktl. § 5-1. Gevinst ved realisasjon av formuesobjekt utenfor virksomhet anses også som skattepliktig inntekt. Med fordel menes det at det må ha skjedd en overføring med økonomisk verdi, og ytelsen må kunne verdsettes i penger. Det må også være en sammenheng mellom den ytelsen en mottar og for eksempel arbeidet en har utført. Hvis det ikke finnes en slik sammenheng, vil inntekten eventuelt være skattepliktig som tilfeldig inntekt, jf. sktl. § 5-50.

3.3.1 Personinntekt

Personinntekt er en bruttoinntekt som danner grunnlaget for toppskatt og trygdeavgift. Bruttoinntekt vil si en persons inntekt uten fradrag. Det kan være arbeidsinntekter, pensjonsinntekter, naturalytelser og utgiftsgodtgjørelser. Arbeidsinntekt består blant annet av lønn, honorar og feriepengene. Pensjonsinntekt består av folketrygd, det en er sikret gjennom

bedriftens pensjonsordning og det en selv har spart opp. Alderspensjon fra folketrygden kan tidligst tas ut fra fylte 62 år, dersom visse vilkår er oppfylt etter folketrygdloven §§ 20-2 og 20-15.

3.3.2 Naturalytelser

Naturalytelser er lønn i form av tjenester eller gjenstander som har økonomisk verdi. Det vil si enhver økonomisk fordel som ytes i annet enn kontanter, jf. sktl. § 5-12. Eksempler på vanlige naturalytelser er firmabil, rimelig lån i arbeidsforhold og arbeidsgiverfinansiert elektronisk utstyr (mobil og internett). Disse inntektene behandles på samme måte som lønn, og er skattepliktig i form av bruttoskatt og nettoskatt for mottaker. Naturalytelser som for eksempel arbeidsuniform, databriller og rimelige velferdstiltak er derimot ikke skattepliktige (Lignings-ABC, 2014/2015. *Naturalytelser i arbeidsforhold*, s. 911).

Firmabil

Fordel ved bruk av firmabil er fastsatt til 30 prosent av bilens listepris som ny, inntil 280.100 kroner, og 20 prosent av det som overstiger dette beløpet. Hvis bilen er eldre enn 3 år verdsettes den kun til 75 prosent av bilens listepris, jf. sktl. § 5-13. Det finnes egne regler for biler som drives kun med elektrisk kraft, jf. Finansdepartementets forskrift til skatteloven (i det følgende omtalt som FSFIN) § 5-13-5.

Rimelig lån i arbeidsforhold

Rimelig lån i arbeidsforhold blir fastsatt til differansen mellom normrentesatsen og lånets faktiske rentesats. Normrenten er en gjennomsnittlig effektiv rente før gebyrer som blir fastsatt av departementet. Fordelen ved rimelig lån regnes ikke som inntekt dersom lånet ikke overstiger 3/5 av grunnbeløpet i folketrygden eller tilbakebetalingstiden er mindre enn ett år, jf. sktl. § 5-12, 4. ledd.

Arbeidsgiverfinansiert elektronisk utstyr

Arbeidsgiverfinansiert elektronisk utstyr til privat bruk dekkes av satser som er fastsatt av departementet, jf. FSFIN § 5-12-21. Beløpet fastsettes til 4.392 kroner per år eller 366 kroner per måned. Det vil ikke bli gitt fradrag for arbeidstakerens egenbetaling. Arbeidstaker som får fordel kan i tillegg til det fastsatte beløpet få dekning av varer og tjenester som faktureres sammen med den elektroniske kommunikasjonstjenesten inntil en verdi på 1.000 kroner (Lignings-ABC, 2014/2015. *Elektronisk kommunikasjon*, s. 406, pkt. 1.1). Det kan for eksempel være overpriset SMS/MMS, databasetjenester, programvare eller strømming av TV, musikk, film, osv.

3.3.3 Utgiftsgodtgjørelse

Utgiftsgodtgjørelse er ytelser som en arbeidstaker mottar til dekning av kostnader i forbindelse med utførelse av arbeid. Det kan for eksempel være bilgodtgjørelse, som er en skattefri kilometergodtgjørelse arbeidsgiver kan utbetale til arbeidstaker for yrkeskjøring med privatbil. Godtgjørelsen er skattepliktig hvis den gir overskudd, overstiger satsene i takseringsreglene, eller dekker private utgifter for arbeidstakeren, jf. sktl. § 5-11, 1. og 2. ledd.

Eksempel kan være en arbeidstaker som i løpet av året har kjørt 9.000 kilometer yrkeskjøring med privat bil, og mottatt 40.000 kroner av arbeidsgiver til å dekke utgiftene. Etter statens satser har en rett på 36.900 kroner (9.000 kroner * 4,10 kroner) i utgiftsgodtgjørelse. Siden arbeidstaker har mottatt 40.000 kroner i godtgjørelse, må en betale skatt for overskytende beløp på 3.100 kroner (40.000 kroner - 36.900 kroner).

Eksempel på skattlegging av noen naturalytelser

Per Olsen jobber i et konsulentfirma og har i 2015 hatt lønnsinntekt på 960.000 kroner. Han har vært på et oppdrag for selskapet i Bergen som varte i 15 dager. Under dette oppholdet har han fått dekket utgifter til kost og losji på hotell. Den 1. juni 2015 fikk Olsen et lån på 300.000 kroner fra sin arbeidsgiver. Lånet skulle forrentes med 1 prosent p.a. og tilbakebetales om 4 år. Normrenten i perioden 1. juni til 31. desember var 2,50 prosent. Han har også i 2015 hatt arbeidsgiverfinansiert mobiltelefon hvor kostnadene har beløpet seg til 5.000 kroner.

Lønnsinntekt	960.000 kroner	sktl. § 5-1
+Kost og losji	1.740 kroner ⁽¹⁾	Taks-15 § 1-2-17
+Rentefordel rimelig lån	2.625 kroner ⁽²⁾	sktl. § 5-12. 4. ledd, FSFIN § 5-12.1
+Arbeidsgiverfinansiert mobil	4.392 kroner	FSFIN § 5-12-21
=Personinntekt	968.757 kroner	sktl. § 12-1

(1) Kost og losji:

116 kroner * 15 dager = 1.740 kroner.

(2) Rimelig lån fra arbeidsgiver:

300 000 kroner * (0,025 - 0,01) * 7/12 mnd. = 2.625 kroner.

3.4 Kapitalinntekter og kapitalgevinster

Kapitalinntekt og kapitalgevinst finner vi i beregningsgrunnlaget for alminnelig inntekt og omfatter fordel vunnet ved kapital, jf. sktl. § 5-20.

3.4.1 Kapitalinntekt

Kapitalinntekt kan for eksempel være inntekt ved utleie av bolig og fritidseiendom, renteinntekter av bankinnskudd eller mottatt utbytte fra aksjeselskap.

Inntekt ved utleie av bolig er skattepliktig, unntatt når eieren benytter minst halvparten av boligen selv eller leier ut hele eller større del av boligen for under 20.000 kroner i inntektsåret, jf. sktl. § 7-2.

Renteinntekt er betaling en får fra banken ved at en setter inn penger på en konto slik at de kan bruke pengene til å låne ut til andre, og regnes som fordel vunnet ved kapital, jf. sktl. § 5-20.

Uttak av aksjeutbytte regnes som skattepliktig inntekt, jf. sktl. § 10-11. Utbytte er enhver utdeling som innebærer vederlagsfri overføring av verdier fra selskap til aksjonær. For personlig skattyter som har alminnelig skatteplikt til Norge for mottatt utbytte, gis det fradrag for skjerming i fastsatt alminnelig inntekt. Fradraget kan ikke overstige utbyttet for det aktuelle år, men kan fremføres til fradrag i senere års utbytte på samme aksje, jf. sktl. § 10-12.

Skjermingen beregnes for den enkelte aksje og settes til aksjens skjermingsgrunnlag multiplisert med en skjermingsrente. Skjermingsgrunnlaget settes til aksjens inngangsverdi

pluss eventuelt ubenyttet skjermingsfradrag fra tidligere år, jf. sktl. § 10-12, 2. ledd. For eksempel hvis en aksje koster 200 kroner og departementet har satt en skjermingsrente på 2,5 prosent, blir beregningen $200 \text{ kroner} * 0,025 = 5 \text{ kroner}$ i skjermingsfradrag.

Det finnes også skattefrie kapitalinntekter. Det kan for eksempel være personlig salg av forbruksgjenstander som klær, innbo og personbil. Utbetaling fra livsforsikringsselskaper når premien ikke har vært fradragsberettiget er også skattefritt, jf. sktl. § 5-21.

3.4.2 Kapitalgevinst

Kapitalgevinst kan være gevinst ved salg av aksjer, bolig, tomt eller annen fast eiendom.

Dersom en får gevinst ved salg av aksjer settes den til vederlaget ved realisasjonen fratrukket aksjens inngangsverdi. Inngangsverdi er beløpet skattyter har betalt for aksjen i tillegg til eventuelle kostnader som skattyter har hatt til anskaffelse av aksjen, som for eksempel kostnader til mekler og om en eventuelt har ubenyttet skjermingsfradrag, jf. sktl § 10-32, 1. og 2. ledd og § 10-31, 1. ledd.

Gevinst ved salg av bolig settes til boligens vederlag ved realisasjon fratrukket boligens inngangsverdi. Dersom det har vært påkostninger av boligen legges det til i inngangsverdien. Den kan derimot selges skattefritt dersom en har eid boligen i mer enn ett år og har bodd der i ett av de to siste årene, jf. sktl § 9-3, 2. ledd bokstav b.

Ved rene tomtesalg, som vil si ubebygd eiendom, er gevinsten skattepliktig (Lignings-ABC, 2014/2015. *Tomt*, s. 1321, pkt. 1.2).

3.5 Fradragsberettigede utgifter

For å komme frem til alminnelig inntekt, må bruttoinntekt reduseres med fradragsberettigede kostnader. I følge skatteloven § 6-1 gis det fradrag for kostnad som er pådratt for å erverve, vedlikeholde, eller sikre skattepliktig inntekt. En kan også ha kostnader som ikke har noen direkte sammenheng med arbeidsforhold, som for eksempel rentekostnader og fagforeningskontingent.

Når det gjelder periodisering av utgifter legges realisasjonsprinsippet og kontantprinsippet til grunn. Etter hovedregelen sier realisasjonsprinsippet at utgiftene først skal periodiseres når det oppstår en ubetinget forpliktelse til å dekke disse, jf. sktl. § 14-2, 2. ledd. Utgifter som har

tilknytning til lønnsinntekt, pensjon o.l. skal etter kontantprinsippet periodiseres når de utbetales eller når det oppstår adgang til å få utbetalt beløpet, jf. sktl. § 14-3, 3. ledd. For påløpte renter finnes det derimot et unntak fra hovedregelen i skatteloven § 14-2, som er nevnt i § 14-20.

Det er viktig å skille mellom fradragsberettigede kostnader og kostnader som ikke gir fradragsrett. For eksempel gis det ikke fradrag for påkostning, som vil si en standardheving, kun for vedlikeholdskostnader. Kostnader til utdanning eller videreutdanning blir sett på som en påkostning, og er derfor ikke fradragsberettiget. Når det gjelder privatkostnader er ordinære levekostnader ikke å betrakte som fradragsberettigede i skattemessige forstand. Eksempler på slike kostnader er kostnader til mat, klær, telefon og ferieopphold o.l. I visse tilfeller kan en likevel få privatkostnader trukket fra, som ordninger med særfradrag jf. sktl. §§ 6-80 til 6-85. For eksempel vil enslige forsørgere kunne kreve særfradrag i inntekt.

Vi skal nå ta for oss noen av de vanligste fradragsberettigede utgiftene.

Personfradrag

Personfradrag er et fribeløp i alminnelig inntekt og det gis i alle inntekter som lønn, kapital, pensjon og næringsinntekter. Vi har to klasser for personfradrag, hvor alle enslige som ugifte, skilte, separerte eller enke/enkemann og ektefeller med særskilt ligning lignes i klasse 1, mens ektefeller som lignes under ett for begges inntekt lignes i klasse 2. Satsene for personfradrag i 2015 er på 50.400 kroner i klasse 1 og 74.250 kroner i klasse 2, jf. SKV 15 § 6-3. Senere i oppgaven skal vi se nærmere på personfradrag, hvor vi skal ta for oss endringer i skatteklassene.

Minstefradrag

Minstefradrag er et standardfradrag som blir trukket fra lønn, pensjon o.l. og gjelder alle kostnader knyttet til å erverve, vedlikeholde eller sikre arbeidsinntekt, jf. sktl. §§ 6-30 og 6-31. Det blir beregnet automatisk på selvangivelsen og en har krav på standardbeløpet uansett om en har hatt utgifter eller ikke. Minstefradraget for lønnsinntekt gis med 43 prosent, hvor det er en minimumsgrense på 31.800 kroner og en øvre grense på 89.050 kroner, jf. sktl. § 6-32, 1. ledd, bokstav a og SKV-15 § 6-1. For pensjonsinntekt får en derimot et minstefradrag på 29 prosent, jf. sktl. § 6-32, 1. ledd, bokstav b. Minimumsgrensen for pensjonsinntekt er 4.000 kroner og øvre grense er 72.200 kroner, jf. SKV-15 § 6-1. Dersom en har både lønnsinntekt og pensjonsinntekt vil minstefradraget være det høyeste av minstefradrag i lønn og minstefradrag i lønn og pensjon hvor den øvre grensen da vil være 89.050 kroner.

Reiseutgifter hjem-arbeid

Det gis fradrag for reise mellom hjem og arbeidssted og for besøksreiser, med utgangspunkt i reiseavstand og reisehyppighet. Fradraget er begrenset til beløpet som overstiger 16.000 kroner, og gis ikke for reiselengde som overstiger 75.000 kilometer i året, jf. sktl § 6-44. For reiser mellom hjem og fast arbeidssted med samlet fast reiselengde i året opp til 75.000 kilometer, settes fradraget til 1,50 kroner per kilometer. For samlet reiselengde over 75.000 kilometer settes fradraget til 0,70 kroner per kilometer, jf. Taks-15 § 1-3-10.

Foreldrefradrag

Foreldrefradrag gis for kostnader til pass og stell av hjemmeværende barn som er under 12 år i inntektsåret. For barn som på grunn av handikap eller lignende har særskilt behov for omsorg og pleie, kan det gis foreldrefradrag for legitimerede kostnader, også om barnet er 12 år eller eldre, jf. sktl. § 6-48. Det gis fradrag på inntil 25.000 kroner for ett barn, hvor fradragsgrensen økes med inntil 15.000 kroner for hvert ytterligere barn, jf. SKV-15 § 6-2.

Fagforeningsfradrag

Det gis ikke fradrag for fagforeningskontingent, jf. sktl. § 6-18, med unntak av kontingent til arbeidsgiverforening og landsomfattende arbeidstakerorganisasjon som ivaretar lønns- og arbeidsvilkår, jf. sktl. §§ 6-19 og 6-20. For kontingent til arbeidsgiverforening kan fradraget gis med inntil 3.850 kroner eller inntil to promille av samlet utbetalt lønn. Fradrag for landsomfattende arbeidstakerorganisasjoner kan samlet gis med inntil 3.850 kroner eller en forholdsmessig del hvis kontingenten bare er betalt for deler av året.

Pengegaver

Det gis fradrag for pengegaver til visse frivillige organisasjoner som ikke har som formål å tjene penger, jf. sktl. § 6-50, 1. ledd. Det kan for eksempel være organisasjoner som driver omsorgs- og helsefremmede arbeid for barn, ungdom, eldre, syke eller funksjonshemmede o.l. eller organisasjoner som driver kulturvern, dyrevern eller miljøvern. En får kun fradrag dersom gaven er på mer enn 500 kroner hvor maksimalt fradragbeløp er på 20.000 kroner, jf. sktl. § 6-50, 5. ledd.

Særfradrag

Særfradrag for enslige forsørgere ble innført i 2013 da enslige forsørgere gikk fra å bli lignet i skatteklasser 2 til å bli lignet i skatteklasser 1. Fradraget gjelder for de som blir regnet som enslig forsørger, det vil si skilt, separert, ugift, enke/enkemann og ikke hatt samboer i minst ett år. Fra og med den måneden skattyter mottar utvidet barnetrygd etter barnetrygdloven § 9, gis det et særfradrag i alminnelig inntekt. Mottar skattyteren halvt utvidet barnetrygd, gis det et halvt særfradrag, jf. sktl. § 6-80. Særfradraget er på 4.067 kroner for hver påbegynte måned, jf. SKV-15 § 6-6. Senere i oppgaven skal vi se nærmere på konsekvensene av at enslige forsørgere gikk fra skatteklasser 2 til skatteklasser 1.

Gjeldsrente

Det gis fradrag for renter av skattyters gjeld. Fradraget gis for renter som er betalt i inntektsåret ved kjøp av løsøre på kreditt, jf. sktl § 6-40. Alle renteutgifter er fradragsberettiget med 27 prosent, og skal periodiseres etter visse særregler, jf. sktl. § 6-40, 1. ledd og § 14-20, 2. ledd. For eksempel er påløpt, forfalt og betalt renteutgift fradragsberettiget i inntektsåret. Det samme gjelder dersom de er påløpt og ikke forfalt. Påløpt, forfalt, ikke betalt renteutgift er derimot fradragsberettiget når beløpet blir betalt.

3.6 Skattepliktig alminnelig inntekt

Skattepliktig alminnelig inntekt er en nettoinntekt som skal beregnes av alle som er skattepliktig. Nettoinntekt vil si alle inntekter fratrukket fradragsberettigede kostnader og personfradrag. For personlige skattytere finnes det to nettoskatter. Den ene er kommuneskatt, som omfatter skatt til kommunen og fylkeskommunen, og den andre er fellesskatt til staten. Disse to nettoskattene utlignes til sammen med en sats på 27 prosent av den delen av alminnelig inntekt som overstiger et eventuelt personfradrag, jf. SKV-15 § 3-3.

Eksempel fortsettelse

Vi skal nå se videre på eksempelet om skattlegging av noen naturalytelser, hvor vi skal ta med kapitalinntekt, kapitalgevinst og ulike fradragsberettigede utgifter som vi har nevnt ovenfor.

Olsen har mottatt renteinntekter fra Sparebanken 1 på 3.000 kroner i løpet av året. Han eier en leilighet som han har leid ut, hvor han i løpet av året har fått 60.000 kroner i leieinntekt. Olsen har 1.000 aksjer i Alfa AS til en verdi av 100 kroner per aksje. I 2015 mottok han 20.000 kroner i aksjeutbytte fra Alfa AS. Skjermingsrenten dette året var 1,5 prosent. Han har i løpet av året betalt fagforeningskontingent på 4.000 kroner. Olsen har også gitt gave på 500 kroner til Dyrevernforbundet. Han har påløpt, forfalt, ikke betalt rente på et lån på 3.200 kroner i slutten av året.

Inntektsberegning:

Lønnsinntekt	960.000 kroner	sktl. § 5-1
+Fordel fri kost og losji	1.740 kroner	Taks-15 § 1-2-17
+Rentefordel rimelig lån	2.625 kroner	sktl. § 5-12-4. FSFIN § 5-12-1
+Fordel arbeidsgiverfinansiert mobil	4.392 kroner	FSFIN § 5-12.c
Personinntekt	968.757 kroner	sktl. § 12-1
+Renteinntekt	3.000 kroner	sktl. § 5-20
+Leieinntekt	60.000 kroner	sktl. § 5-12-4. FSFIN § 5-12-1
+Aksjeutbytte	20.000 kroner	sktl. § 5-1
Bruttoinntekt	1.051.757 kroner	sktl. § 5-1
-Minstefradrag	89.050 kroner ⁽³⁾	sktl. § 6-32.1.a, SKV-15 § 6-1
-Rimelig lån fra arbeidsgiver	2.625 kroner	sktl. § 6-40
-Fagforeningskontingent	3.850 kroner	sktl. § 6-20
-Gave til Dyrevernforsbundet	500 kroner	sktl. § 6-50
-Påløpt, forfalt, ikke betalt rente	0 kroner	sktl. § 14.20.2
Alminnelig inntekt	955.732 kroner	sktl. § 5-1
-Personfradrag	50.400 kroner	sktl. § 15-4
-Skjermingsfradrag	1.500 kroner ⁽⁴⁾	sktl. § 12-12
Skattbar alminnelig inntekt	903.832 kroner	

Skatteberegning:

Skatt av alminnelig inntekt	244.035 kroner	
Toppskatt 1	30.155 kroner	SKV-15 § 3-1
Toppskatt 2	9.979 kroner	SKV-15 § 3-1
Trygdeavgift	79.438 kroner	FL § 23-3. Taks-15 § 7
Sum skatter å betale	363.607 kroner ⁽⁵⁾	

(3) Minstefradrag:

Lønnsinntekt: 960.000 kroner * 0,43 = 412.800 kroner. Maks 89.050 kroner

(4) Skjermingsfradrag:

(1.000 aksjer * 100 kroner) * 0,015 = 1.500 kroner

(5) Sum skatter å betale:

Skatt av alminnelig inntekt: 903.832 kroner * 0,27 = 244.035 kroner

Toppskatt 1: (885.600 kroner – 550.550 kroner) * 0,09 = 30.155 kroner

Toppskatt 2: (968.757 kroner – 885.600 kroner) * 0,12 = 9.979 kroner

Trygdeavgift: 968.757 * 0,082 = 79.438 kroner

4. Konsekvensene av gjennomførte og planlagte endringer i skattereglene for personlige skattytere

Vi har i alle eksemplene brukt satser fra 2015, eller de siste aktuelle satsene. Dette medfører at casene ikke gir et helt korrekt resultat, ettersom de fleste fradrag øker med årene i tillegg til at skattesatsen har endret seg. For eksempel var personfradraget i skatteklasse 1 i 2010 på 42.210 kroner, mens i 2015 er fradraget 50.400 kroner. Skattesatsen fra 1992 til og med 2013 var 28 prosent og i 2015 er den 27 prosent.

4.1 Pensjonister mistet særfradrag og skattebegrensning

Skattefradrag erstatter særfradrag

Inntil 2011 var reglene slik at fra og med den måneden en fylte 70 år ble det gitt et særfradrag på 1.614 kroner per måned, som vil si 19.368 kroner per år. Hvis ektefeller skulle lignedes sammen, hadde de bare rett på ett særfradrag, som skulle fordeles med en halvpart på hver av ektefellene (Skatteetaten).

I 2011 ble særfradraget erstattet med et skattefradrag for AFP- og alderspensjonister, jf. sktl § 16-1. Skattefradraget fastsettes individuelt for den enkelte skattyter, uavhengig av ektefellens inntekt. Maksimalt skattefradrag i 2015 er på 30.800 kroner for pensjonsinntekt inntil 180.800 kroner i trinn 1 og 273.650 kroner i trinn 2, jf. SKV-15 § 6-5. Det vil si at med en pensjonsinntekt som overstiger beløpsgrensen på 180.800 kroner nedtrappes fradraget med 15,3 prosent, mens med en pensjonsinntekt som overstiger beløpsgrensen på 273.650 kroner reduseres fradraget med 6 prosent, jf. sktl. § 16-1, 3. ledd. Fradraget reduseres tilsvarende pensjonsgraden ved uttak av alderspensjon etter folketrygdloven, jf. sktl. § 16-1, 2. ledd bokstav a. Dersom pensjonsinntekten overstiger 550.209 kroner faller skattefradraget helt bort (Skatteetaten).

Skattebegrensningsregelen oppheves

Pensjonister har frem til 2015 hatt en skattebegrensningsregel som innebærer at en enslig pensjonist som kun hadde pensjonsinntekt og nettoformue utenom egen bolig under 200.000 kroner, ikke skulle betale inntektsskatt før brutto pensjonsinntekt oversteg 135.700 kroner. Ektepar kunne ha en samlet brutto pensjonsinntekt på 249.600 kroner uten å måtte betale inntektsskatt, jf. SKV-15 § 6-4. De som hadde rett på skattebegrensningen skulle ikke betale

mer enn 55 prosent over de gitte grensene, hvor alminnelig inntekt før særfradrag var beregningsgrunnlaget. Dersom inntekten var høyere enn grensen, skulle summen av skatt på inntekt til kommune, fylke, fellesskatt og trygdeavgift ikke overstige 55 prosent av den overskytende inntekt, jf. sktl. § 17-1.

Enslig uførepensjonist fikk et tillegg på 1,5 prosent i beregningsgrunnlaget dersom en hadde en formue utover 200.000 kroner, mens ektefeller delte på beløpet, og ville derfor få 100.000 kroner hver. Formålet med skattebegrensingsregelen var å verne pensjonister og andre trygdede med lav inntekt og liten skatteevne mot en urimelig skattebelastning.

Eksempel

Vi skal nå se på et eksempel som viser den skattemessige konsekvensen ved innføring av skattefradrag som erstatning for særfradrag og skattebegrensning. I 2015 hadde pensjonisten Kari Larsen på 70 år en pensjonsinntekt på 222.707 kroner. Hun tok ut 100 prosent alderspensjon og var pensjonist hele året. Kari har en formue på 200.000 kroner utenom primærbolig.

Vi har brukt det siste aktuelle særfradrag (2010) i dette eksemplet, og forøvrig har vi brukt skattesatsene som gjelder for 2015.

Inntektsberegning

	Med særfradrag og skattebegrensning	Med skattefradrag
Pensjonsinntekt = Personinntekt	222.707 kroner	222.707 kroner
-Minstefradrag	64.585 kroner	64.585 kroner
Alminnelig inntekt	158.122 kroner	158.122 kroner
-Særfradrag pensjonister	19.368 kroner	Utgått
-Personfradrag klasse 1	50.400 kroner	50.400 kroner
Skattbar alminnelig inntekt	88.354 kroner	107.722 kroner

Skatteberegning

Skatt av alminnelig inntekt	23.856 kroner	29.085 kroner
Trygdeavgift	11.358 kroner	11.358 kroner
Sum skatt	35.214 kroner	40.443 kroner
Inntektstillegg for formue	0	0
Skattebegrensning	12.332 kroner ⁽¹⁾	
- Skattefradrag		24.388 kroner ⁽²⁾
Sum skatter å betale	12.332 kroner ⁽³⁾	16.055 kroner ⁽⁴⁾

Skatt etter særfradrag og skattebegrensning	Skatt etter skattefradrag	Økt skatt etter nye regler
12.332 kroner	16.055 kroner	3.723 kroner

(1) Skattebegrensning:

$$(158.122 \text{ kroner} - 135.700 \text{ kroner}) * 0,55 = 12.332 \text{ kroner}$$

(2) Skattefradrag:

$$\text{Redusert fradrag: } (222.707 \text{ kroner} - 180.800 \text{ kroner}) * 0,153 = 6.412 \text{ kroner}$$

$$\text{Sum skattefradrag: } 30.800 \text{ kroner} - 6.412 \text{ kroner} = 24.388 \text{ kroner}$$

(3) Sum skatter å betale med særfradrag og skattebegrensning:

$$\text{Skatt av alminnelig inntekt: } 88.354 \text{ kroner} * 0,27 = 23.856 \text{ kroner}$$

$$\text{Trygdeavgift: } 222.707 \text{ kroner} * 0,051 = 11.358 \text{ kroner}$$

(4) Sum skatter å betale med skattefradrag:

$$\text{Skatt av alminnelig inntekt: } 107.722 \text{ kroner} * 0,27 = 29.085 \text{ kroner}$$

$$\text{Trygdeavgift: } 222.707 * 0,051 = 11.358 \text{ kroner}$$

Som vi ser av eksempelet ovenfor, må pensjonisten Kari Larsen betale 3.723 kroner mer i skatt etter at skattefradraget erstattet særfradraget. Vi ser at innføringen av skattefradrag ikke har gitt så veldig stor skatteeffekt for pensjonister.

Siden personfradraget i 2010 var 42.210 kroner, og skattesatsen var 28 prosent, vil ikke resultatet vise helt korrekt effekt av endringen. Ettersom siste aktuelle særfradrag er fra 2010 vil også dette gjøre at effekten av endringen ikke blir helt korrekt.

4.2 Uføretrygdede

Uførepensjon blir uføretrygd

Uføretrygdet skattyter har mottatt uførepensjon fram til 1. januar 2015, hvor Stortinget vedtok at uførepensjonen skal bli regnet om til uføretrygd. Den blir nå skattlagt på samme måte som lønnsinntekt og ikke som pensjon. Formålet med endringen er å gjøre det enklere å delta helt eller delvis i arbeidslivet med den arbeidsevnen den uføretrygdede har. Det vil altså være lettere å kombinere arbeid og uføretrygd for de som skulle ha mulighet for det. Uføregraden blir beholdt uansett hvor mye eller lite den uføretrygdede tjener, og det vil si at det kun er utbetalingen som blir mindre så lenge en skulle tjene over en inntektsgrense på 60.000 kroner (nav, 2015). Denne inntektsgrensen er gyldig i en overgangsperiode frem til 2019, hvor den da vil være 0,4 G (grunnbeløp i norsk folketrygd). Uføretrygden blir redusert dersom en har mindre enn 40 års trygdetid, hvor det kan gis trygdetid for perioden en fyller 16 år til og med det året en fyller 66 år. Trygdetid vil si år med medlemskap i folketrygden og år med pensjonspoeng.

Grunnen til at uføretrygden blir skattlagt som lønnsinntekt er et ønske om å gjøre kombinasjonen av arbeid og uføretrygd mer oversiktlig (nav, 2015). Siden den ikke blir skattlagt som pensjonsinntekt betyr det at skatten på uføretrygden blir høyere. For å kompensere for den økte skatten, er størrelsen på uføretrygden før skatt høyere enn uførepensjonen en ville mottatt. Beregningsgrunnlaget for hvor mye en mottar i uføretrygd finner en ved å ta gjennomsnittsinntekten i de tre beste av de fem siste årene før en ble ufør. Uføretrygden utgjør 66 prosent av dette, med justeringer i forhold til uføregraden sin.

Bakgrunnen for den nye uføreordningen er blant annet at færre skal bli varig uføre siden det nå er lettere å delta helt eller delvis i arbeidslivet med den arbeidsevnen en har (nav, 2015). Den nye uføreordningen skal også være en motivasjon til å arbeide for de som har mulighet til å prøve seg i jobb, siden det nå er mulig for den enkelte å arbeide uten å risikere å miste retten til uføretrygd. For personer som har en varierende arbeidsevne vil dette være en stor fordel i og med at en nå kan falle tilbake på uføretrygden dersom en ikke lenger skulle kunne arbeide. Dette skaper trygghet i arbeidslivet for den uføretrygdede. Med en kombinasjon av arbeid og uføretrygd vil en også få en høyere inntekt enn ved kun å motta uføretrygd. Hvor mye uføretrygden justeres ned på grunn av arbeid blir avgjort av en kompensasjonsgrad. Den er

individuell for hver enkelt person og blir beregnet ut i fra hvor mye inntekt en hadde før en ble ufør, hvor kompensasjonsgraden maks kan være 70 prosent.

Den 1. januar 2015 ble særfradrag for uførhet opphevet. Dersom en fikk et halvt særfradrag for uførhet i 2014 uten at en fikk uførepensjon fra folketrygden, kan en etter en overgangsordning på tre år motta særfradrag. Forutsetningen er at en får uførepensjon etter andre lover enn folketrygden fordi uføregraden er lavere enn $\frac{2}{3}$. En kan ikke samtidig motta arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Dersom en oppfyller vilkårene, kan en få et særfradrag med 1.000 kroner for hver måned for inntektsåret 2015. For 2016 utgjør særfradraget 667 kroner per måned og for 2017 utgjør det 334 kroner per måned. Overgangsordningen gjelder kun til den måneden skattyter fyller 67 år (Skatteetaten).

Personer som har hatt store renteutgifter og skattebegrensning i 2014 kan få mindre utbetalt med den nye uføretrygden enn en hadde tidligere. Det har blitt vedtatt en treårig overgangsordning av Finansdepartementet i forskrift om skattefradrag for uføre, for å lette overgangen til ny uføretrygd for denne gruppen personer (Skatteetaten).

Overgangsreglene gjelder for personer som har en uføregrad på minst $\frac{2}{3}$ og mottok uførepensjon fra Statens pensjonskasse i 2014 og 2015 og vil motta uføretrygd fra folketrygden i 2015. Den gjelder også for personer som har en uføregrad på minst $\frac{2}{3}$ og mottok uførepensjon fra Statens pensjonskasse i 2014 og 2015, men ikke har eller har hatt rett til uførepensjon/uføretrygd fra folketrygden.

I tillegg må en ha fått skattebegrensning i 2014 og ville fått det i 2015 også, dersom reglene fortsatt gjaldt. En er også nødt til å ha negativ kapitalinntekt i både 2014 og 2015, dvs. at en for eksempel har større renteutgifter enn renteinntekter. Dersom en er gift, er utgangspunktet begge kapitalutgifter og kapitalinntekter. Til sammen må ektefellene ha minst en krone mer i kapitalutgifter enn i kapitalinntekter.

De som er i denne gruppen, kan ha rett til et skattefradrag. En beregner fradraget ved å sammenlikne hva ens inntekt etter skatt ville blitt i 2015 dersom de gamle reglene fortsatt gjaldt, med inntekt etter skatt beregnet etter de nye reglene. Vi har valgt å ikke gå dypere inn på dette temaet. Mer om beregning finner en på skatteetaten sin nettside.

Skattelegging av uføretrygd er et veldig omfattende tema, så vi har derfor prøvd å få frem det vi synes er mest relevant.

Eksempel skattlegging av 100 prosent uføre

Karl Karlsen er 59 år og ugift. Han har full trygdetid, og har fått innvilget 100 prosent uføretrygd fra 2015, med uføretidspunkt i 2014. De siste fem årene har inntekten til Karl, med forutsetning at den er oppjustert til dagens kroneverdi, vært:

2009	2010	2011	2012	2013
398.984 kroner	448.117 kroner	455.877 kroner	432.755 kroner	492.862 kroner

Vi kan se at Karl hadde høyest inntekt i 2010, 2011 og 2013.

For å beregne uføretrygden hans må vi derfor ta gjennomsnittsinntekten av disse tre årene

Inntekt 2010	Inntekt 2011	Inntekt 2013	Antall år	Gjennomsnittlig inntekt
448.117 kroner	455.877 kroner	492.862 kroner	/ 3 år	465.619 kroner

Uføretrygden hans skal utgjøre 66 prosent av gjennomsnittet (nav). Den blir derfor

Gjennomsnittlig inntekt	Andelen uføretrygden utgjør	Utbetalt uføretrygd
465.619 kroner	66 prosent	307.309 kroner

Den utbetalte uføretrygden til Karl Karlsen i 2015 blir 307.309 kroner før skatt.

Eksempel fortsettelse - skattlegging ved kombinasjon av arbeid

I eksemplet ovenfor fant vi ut at Karl Karlsen kunne få 307.309 kroner utbetalt i uføretrygd i 2015. Han bestemte seg for å prøve seg i arbeid og mottok derfor 80.000 kroner i lønnsinntekt i løpet av 2015.

Siden han har tjent over 60.000 kroner i løpet av året vil uføretrygden justeres ned. Av de 80.000 kronene han tjente, vil derfor 20.000 kroner overstige inntektsgrensen. For å finne ut hvor mye uføretrygden skal justeres ned må vi beregne en kompensasjonsgrad av uføretrygd i forhold til inntekt før han ble ufør.

Uføretrygd	Inntekt året før Karl ble ufør	Kompensasjonsgrad
307.309 kroner	492.862 kroner	62 prosent

Uføretrygden hans skal reduseres med 62 prosent av den delen av lønnsinntekten som overstiger den øvre grensen (nav).

Inntekt over grensen	Kompensasjonsgrad	Reduksjon av uføretrygd
20.000 kroner	62 prosent	12.400 kroner

Karl sin utbetaling av uføretrygd blir derfor 294.909 kroner (307.309 kroner - 12.400 kroner).

Skattlegging uførepensjon i forhold til uføretrygd

Vi skal nå se på forskjellen mellom skattlegging av uførepensjon og ny uføretrygd for Karl i 2015. Ettersom vi allerede har beregnet uføretrygden hans, skal vi nå se hvordan uførepensjonen hadde vært. Vi forutsetter at gjennomsnittsinntekten til Karl de 20 beste årene var 445.719 kroner. For å finne den beregnede uførepensjonen til Karl brukte vi en uførepensjonskalkulator fra Smartepenger.no. Svaret vi kom fram til var at Karl sin beregnede uførepensjon blir 240.690 kroner, som tilsvarer 54 prosent av lønnsinntekten.

Vi tar utgangspunkt i grunnbeløpet i folketrygden per 1. mai 2014 på 88.370 kroner. Karl sin lønnsinntekt i løpet av 2015 (80.000 kroner) er under dette fribeløpet, og det vil derfor ikke ha noen effekt på pensjonsinntekten hans (Statens pensjonskasse, 2014).

Han har en bolig med ligningsverdi på 400 000 kroner og en formue på 200 000 kroner.

Inntekstberegning

	Uførepensjon	Uføretrygd
Uførepensjon	240.690 kroner	
Uføretrygd		288.709 kroner
+Lønnsinntekt	80.000 kroner	80.000 kroner
Bruttoinntekt	320.690 kroner	368.709 kroner
-Minstefradrag lønn		89.050 kroner
-Minstefradrag pensjon og lønn	89.050 kroner	
-Særfradrag	32.004 kroner	
Grunnlag inntektsskatt	199.636 kroner	
Alminnelig inntekt		279.659 kroner
-Personfradrag	50.400 kroner	50.400 kroner
Skattbar alminnelig inntekt	149.236 kroner	229.259 kroner

Beregningsgrunnlag skatt	199.636 kroner
+Særfradrag	32.004 kroner
+Inntektstillegg av nettoformue	0
Beregningsgrunnlag for skattebegrensning	231.640 kroner
-Beløpsgrense	135.700 kroner
Beløp som skal beregnes 55 prosent skatt av	95.940 kroner
Maksimal skatt etter skattebegrensingsregelen	52.767 kroner

Skatteberegning

Skatt på alminnelig inntekt	40.294 kroner	61.900 kroner
Trygdeavgift pensjon	12.275 kroner	
Trygdeavgift lønn	6.560 kroner	30.234 kroner
Toppskatt		
Sum skatter å betale	59.129 kroner ⁽¹⁾	92.134 kroner⁽²⁾
Inntektstillegg for formue utover primærbolig	0	
Beregningsgrunnlag skattebegrensning	240.690 kroner	
Maks trygdeavgift og skatt på alminnelig inntekt	52.767 kroner	
Spart skatt ved skattebegrensning	6.362 kroner	

Bruttoinntekt med uførepensjon	320.690 kroner	Bruttoinntekt med uføretrygd	368.709 kroner
- Skatt å betale	52.767 kroner	- Skatt å betale	92.134 kroner
Nettoinntekt	267.923 kroner	Nettoinntekt	276.575 kroner

(1) Sum skatter å betale med uførepensjon før skattebegrensning:

Skatt av alminnelig inntekt: 149.236 kroner * 0,27 = 40.294 kroner

Trygdeavgift pensjonsinntekt: 240.690 kroner * 0,051 = 12.275 kroner

Trygdeavgift lønnsinntekt: 80.000 kroner * 0,082 = 6.560 kroner

(2) Sum skatter å betale med uføretrygd:

Skatt av alminnelig inntekt: 229.259 kroner * 0,27 = 61.900 kroner

Trygdeavgift lønnsinntekt: 368.709 kroner * 0,082 = 30.234 kroner

Som vi ser av eksempelet ovenfor vil konsekvensen av den nye uføretrygden bli at Karl må betale mer i skatt. Han vil derimot ha en høyere inntekt etter skatt, noe som gjør at han kommer bedre ut med den nye uføretrygden i forhold til uførepensjon med skattebegrensning.

4.3 Enslige forsørgere

Som vi tidligere har nevnt i kapittel 3.5, er enslige forsørger ugifte, skilte, separerte, enke/enkemann, eller ikke har hatt samboer i minst ett år (Skatteetaten). Tidligere har også de som har hatt samboer hatt fordelen med å bli skattet i skatteklasser 2 som enslige forsørgere.

Da enslige forsørgere i 2013 gikk fra å være i skatteklasser 2 til å være i skatteklasser 1, ble det innført et særfradrag. Fra og med den måneden skattyteren mottar utvidet barnetrygd etter barnetrygdloven § 9, gis det et særfradrag i alminnelig inntekt. Mottar skattyteren halvt utvidet barnetrygd, gis det et halvt særfradrag, jf. sktl. § 6-80. Særfradraget er på 4.067 kroner for hver påbegynte måned, som utgjør 48.804 kroner i året, jf. SKV-15 § 6-6. Hvis en får barn med samboer som en har bodd med i mer enn 12 måneder eller gifter seg, opphører retten til å motta utvidet barnetrygd.

De som har rett på særfradrag er de som forsørger ett eller flere barn under 18 år og er enke/enkemann, skilt, separert, ugift og ikke lever med samboer på varig basis. Dersom foreldrene har avtale om delt bosted for barnet/barna, vil fradraget kunne deles med en halvpart på hver av foreldrene (Skatteetaten).

Begrunnelsen fra Stortinget om endringen i 2013 for enslige forsørgere var at skatteklasser 2 tilfalt mange som egentlig ikke kan ses på som reelle enslige forsørger. Omtrent 25 prosent av enslige forsørgere har etter hvert fått ny samboer, men ble likevel lignet i klasse 2 så lenge de ikke fikk barn sammen eller giftet seg. Som vi kan se i tabellen nedenfor, ser vi at enslige forsørgere med samboer har ca. halvparten av kostnadene som en enslig forsørger alene har. Dette er grunnen til at Stortinget ikke lenger synes det var rettferdig å la enslige forsørgere med samboer limes i skatteklasser 2.

Månedlige kostnader:	Enslig aleneforsørger	Samboer med særkullsbarn
Bokostnader	11.600 kroner	5.800 kroner
Strøm	670 kroner	360 kroner
Husholdningsartikler, mat	4.350 kroner	3.535 kroner
TV og medieabonnement	1.510 kroner	755 kroner
NRK-lisens	224 kroner	112 kroner
Forsikringer (reise, innbo)	238 kroner	121 kroner
Kommunale avgifter	608 kroner	304 kroner
Sum per måned	19.200 kroner	10.987 kroner
Sum per år	230.400 kroner	131.844 kroner

(Informasjon hentet fra dinside.no)

Særfradraget som er blitt innført istedenfor skatteklasser 2 for enslige aleneforsørgere skal kompensere helt for skattefordelen som en tidligere har hatt av å bli skattet i skatteklasser 2. Enslige aleneforsørgere som oppfyller de nye vilkårene til å få særfradraget vil komme uendret eller bedre ut (Regjeringen).

Eksempel 1

Vi skal nå se på et eksempel som viser forskjellen dersom en ligned etter de gamle reglene i skatteklasser 2 uten særfradrag i forhold til de nye reglene hvor en ligned i skatteklasser 1 med særfradrag. Per Nilsen er aleneforsørger for sine to barn, Line på 5 år og Åse på 11 år. Han har en lønnsinntekt på 500.000 kroner.

Inntektsberegning

	Ligning i skatteklasser 2	Ligning i skatteklasser 1
Lønnsinntekt = Bruttoinntekt	500.000 kroner	500.000 kroner
-Minstefradrag	89.050 kroner	89.050 kroner
Alminnelig inntekt	410.950 kroner	410.950 kroner
-Personfradrag skatteklasser 2	74.250 kroner	
-Personfradrag skatteklasser 1		50.400 kroner
-Særfradrag		48.804 kroner
Skattbar alminnelig inntekt	336.700 kroner	311.746 kroner

Skatteberegning

Skatt av alminnelig inntekt	90.909 kroner	84.171 kroner
Trygdeavgift	41.000 kroner	41.000 kroner
Sum skatter å betale	131.909 kroner⁽¹⁾	125.171 kroner⁽²⁾

(1) Sum skatter å betale med ligning i skatteklasser 2:

Skatt av alminnelig inntekt: $336.700 * 0,27 = 90.909$ kroner

Trygdeavgift: $500.000 * 0,082 = 41.000$ kroner

(2) Sum skatter å betale med ligning i skatteklasser 1:

Skatt av alminnelig inntekt: $311.746 * 0,27 = 84.171$ kroner

Trygdeavgift: $500.000 * 0,082 = 41.000$ kroner

Som vi ser av eksempelet kommer Per Nilsen bedre ut i skatteklasser 1 med særfradrag enn om han skulle vært lignet i skatteklasser 2 uten særfradrag. Selv om personfradraget i skatteklasser 2 er høyere enn i skatteklasser 1, vil det ikke kompensere for særfradraget en vil motta i

skatteklasser 1. De som vil merke at skatteklasser 2 har blitt fjernet er aleneforsørgere som har skiftet sivilstatus etter hvert, dette vil føre til at de mister særfradraget. De vil da få en skatteøkning, i forhold til da de var lignet i skatteklasser 2. Dette skal vi ta for oss i neste eksempel.

Siden personfradraget og skattesatsen har endret seg siden 2013, vil ikke resultatet i vår case være helt korrekt.

Eksempel 2

Vi skal nå se hvordan en enslig forsørger blir skattlagt dersom en har endret sivilstatus og ikke lenger har krav på særfradrag. Dette skal vi se på i forhold til de gamle reglene hvor alle enslig forsørgere ble skattlagt i skatteklasser 2.

I dette eksempelet skal vi se videre på Per Nilsen som er aleneforsørger for sine to barn, Line på 5 år og Åse på 11 år. Han har vært samboer med Trine i to år og har en lønnsinntekt på 500.000 kroner.

Inntektsberegning

	Ligning i skatteklasser 2	Ligning i skatteklasser 1
Lønnsinntekt = Bruttoinntekt	500.000 kroner	500.000 kroner
-Minstefradrag	89.050 kroner	89.050 kroner
Alminnelig inntekt	410.950 kroner	410.950 kroner
-Personfradrag skatteklasser 2	74.250 kroner	
-Personfradrag skatteklasser 1		50.400 kroner
-Særfradrag		0
Skattbar alminnelig inntekt	336.700 kroner	360.550 kroner

Skatteberegning

Skatt av alminnelig inntekt	90.909 kroner	97.348 kroner
Trygdeavgift	41.000 kroner	41.000 kroner
Sum skatter å betale	131.909 kroner⁽¹⁾	138.348 kroner⁽²⁾

(1) Sum skatter å betale med ligning i skatteklasser 2:

Skatt av alminnelig inntekt: $336.700 * 0,27 = 90.909$ kroner

Trygdeavgift: $500.000 * 0,082 = 41.000$ kroner

(2) Sum skatter å betale med ligning i skatteklasse 1:

Skatt av alminnelig inntekt: $360.550 * 0,27 = 97.348$ kroner

Trygdeavgift: $500.000 * 0,082 = 41.000$ kroner

Som vi ser av eksempelet vil endringen fra skatteklasse 2 til skatteklasse 1 for enslig forsørger med samboer over ett år, føre til at en får en skatteøkning i og med at en ikke lenger har krav på særfradrag. Dette gjør at Per ikke vil komme bedre ut etter regelendringen i 2013.

Siden personfradraget og skattesatsen har endret seg siden 2013, vil ikke resultatet i vår case være helt korrekt.

4.4 Beskatning av ektefeller

Det ble foreslått av regjeringen å fjerne skatteklasse 2 fra og med inntektsåret 2014, noe som ville rammet rundt 141.000 ektepar. Det ble imidlertid bestemt at skatteklasse 2 skulle beholdes, samtidig som personfradraget ble redusert. Personfradraget i skatteklasse 2 gikk fra å være 97.600 kroner til 72.000 kroner totalt for ektefellene.

Som nevnt i kapittel 3 er personfradrag i 2015 på 50.400 kroner for skatteklasse 1 og 74.250 kroner for skatteklasse 2. Det vil si at skatteklasse 2 vil gi et ekstra fradrag på 23.850 kroner ($74.250 \text{ kroner} - 50.400 \text{ kroner}$) i forhold til skatteklasse 1, som vil si litt mindre enn halvparten av tidligere fradrag. Ektepar hvor den ene tjener lite vil altså få 6.440 kroner ($23.850 \text{ kroner} * 0,27$) mindre i skatt med nye skatteklasse 2 enn de ville fått i skatteklasse 1.

Det vil imidlertid oppstå et spørsmål om hva som lønner seg av felles eller særskilt ligning. Dette vil avhenge av økningen i personfradrag ved felles ligning vil oppveie for økningen i toppskatten til staten hvis en av ektefellene har lav inntekt. Skatteetaten sørger for at ektepar får felles eller særskilt ligning ut i fra hvilken ligning som gir lavest skatt.

Vi skal se på et eksempel hvor det vil lønne seg med felles ligning, og et eksempel hvor det vil lønne seg med særskilt ligning for ektefeller.

Eksempel 1

Vi skal nå vise et eksempel hvor det vil lønne seg med felles ligning. Ektefellene Kari og Knut Knutsen har lønnsinntekter på henholdsvis 590.000 kroner og 20.000 kroner. De har også mottatt renteinntekter, hvor Kari har mottatt 20.000 kroner og Knut har mottatt 2.000 kroner. Felles har de renteutgifter på 25.000 kroner.

Inntektsberegning

	Særskilt ligning Kari	Særskilt ligning Knut	Felles ligning
Lønn = personinntekt	500.000 kroner	20.000 kroner	520.000 kroner
+Renteinntekt	20.000 kroner	2.000 kroner	22.000 kroner
Bruttoinntekt	520.000 kroner	22.000 kroner	542.000 kroner
-Minstefradrag Kari	89.050 kroner		89.050 kroner
-Minstefradrag Knut		22.000 kroner	22.000 kroner
-Renteutgifter	25.000 kroner		25.000 kroner
Alminnelig inntekt	405.950 kroner	0	405.950 kroner
-Personfradrag	50.400 kroner		74.250 kroner
Skattbar alminnelig inntekt	355.550 kroner	0	331.700 kroner

Skatteberegning

Skatt av alminnelig inntekt	95.999 kroner	0	89.559 kroner
Trygdeavgift	41.000 kroner	0 kroner	42.640 kroner
Toppskatt	0	0	0
Sum skatter å betale	136.999 kroner⁽¹⁾	0 kroner⁽²⁾	132.199 kroner⁽³⁾

(1) Sum skatter å betale for Kari ved særskilt ligning:

Skatt av alminnelig inntekt: 355.550 kroner * 0,27 = 95.999 kroner

Trygdeavgift: 500.000 kroner * 0,082 = 41.000 kroner

(2) Sum skatter å betale for Knut ved særskilt ligning:

Skatt av alminnelig inntekt: 0 kroner

Trygdeavgift: 0 kroner, jf. ftrl. § 23-3

(3) Sum skatter ved felles ligning:

Skatt av alminnelig inntekt: 331.700 kroner * 0,27 = 89.559 kroner

Trygdeavgift: 520.000 kroner * 0,082 = 42.640 kroner

I dette tilfelle lønner det seg med felles ligning for Kari og Knut. Ved særskilt ligning må Kari og Knut betale 4.800 kroner mer i skatt (136.999 kroner - 132.199 kroner). Det kan forklares ved at Knut ikke får utnyttet personfradraget ved særskilt ligning og de vil derfor ha høyere personfradrag på 6.440 kroner ((74.250 kroner - 50.500 kroner) * 0,27) ved felles ligning. Ved særskilt ligning slipper Knut å betale trygdeavgift ettersom han har en inntekt under 49.650 kroner, jf. ftrl. § 23-3. 3. ledd. Han vil spare 1.640 kroner på dette. (20.000 kroner * 0,082).

Eksempel 2

Vi skal nå vise et eksempel hvor det vil lønne seg med særskilt ligning. I dette eksempelet har ektefellene Kari og Knut Knutsen lønnsinntekter på henholdsvis 590.000 kroner og 560.000 kroner. De har også mottatt renteinntekter, hvor Kari har mottatt 20.000 kroner og Knut har mottatt 19.000 kroner. Felles har de renteutgifter på 25.000 kroner.

Inntektsberegning

	Særskilt ligning Kari	Særskilt ligning Knut	Felles ligning
Lønnsinntekt = personinntekt	590.000 kroner	560.000 kroner	1.150.000 kroner
+Renteinntekt	20.000 kroner	19.000 kroner	39.000 kroner
Bruttoinntekt	610.000 kroner	579.000 kroner	1.189.000 kroner
-Minstefradrag Kari	89.050 kroner		89.050 kroner
-Minstefradrag Knut		89.050 kroner	89.050 kroner
-Renteutgifter	12.500 kroner	12.500 kroner	25.000 kroner
Alminnelig inntekt	508.450 kroner	477.450 kroner	985.900 kroner
-Personfradrag	50.400 kroner	50.400 kroner	74.250 kroner
Skattbar alminnelig inntekt	458.050 kroner	427.050 kroner	911.650 kroner

Skatteberegning

Skatt av alminnelig inntekt	123.673 kroner	115.303 kroner	246.145 kroner
Trygdeavgift	48.380 kroner	45.920 kroner	94.300 kroner
Toppskatt 9 prosent	3.551 kroner	851 kroner	30.154 kroner
Toppskatt 12 prosent	0	0	31.728 kroner
Sum skatter å betale	175.604 Kroner⁽¹⁾	162.074 kroner⁽²⁾	402.327oner⁽³⁾

(1) Sum skatter å betale for Kari ved særskilt ligning:

Trygdeavgift: $590.000 \text{ kroner} * 0,082 = 48.380 \text{ kroner}$

Toppskatt 9 prosent: $(590.000 \text{ kroner} - 550.550 \text{ kroner}) * 0,09 = 3.551 \text{ kroner}$

(2) Sum skatter å betale for Knut ved særskilt ligning:

Trygdeavgift: $560.000 \text{ kroner} * 0,082 = 45.920 \text{ kroner}$

Toppskatt 9 prosent: $(560.000 \text{ kroner} - 550.550 \text{ kroner}) * 0,09 = 851 \text{ kroner}$

(3) Sum skatter å betale ved felles ligning:

Trygdeavgift: $48.380 \text{ kroner} + 45.920 \text{ kroner} = 94.300 \text{ kroner}$

Toppskatt 9 prosent: $(885.600 - 550.550) * 0,09 = 30.154 \text{ kroner}$

Toppskatt 12 prosent: $(1.150.000 - 885.600) * 0,12 = 31.728 \text{ kroner}$

I dette tilfellet lønner det seg med særskilt ligning for Kari og Knut. Som vi ser i eksempelet over må ekteparet betale 64.649 kroner (402.327 kroner - 337.678 kroner) mer i skatt dersom de benytter felles ligning. Ved særskilt ligning betaler ikke Kari og Knut toppskatt med 12 prosent, som de må dersom de benytter felles ligning. Ved særskilt ligning vil både Kari og Knut få utnyttet personfradraget fullt ut.

4.5 Arv- og gaveavgift fjernet

Stortinget vedtok å fjerne arveavgiften fra 1. januar 2014. Det betyr at gaver som er gitt etter 31. desember 2013, og arv hvor dødsfallet skjer etter 31. desember 2013 er avgiftsfri, og en trenger derfor ikke å sende inn arvemelding eller gavemelding til Skatteetaten. Formålet med å fjerne arveavgiften var å lette likviditetsbelastningen ved overføring av familieeiendom og ved generasjonsskifter i familiebedrifter.

Tabellen nedenfor viser hovedreglene for arveavgift som gjaldt frem til 2014

Intervall i kroner	0 kroner - 470.000 kroner	470.000 kroner - 800.000 kroner	Over 800.000 kroner
Arv fra mor eller far	0 prosent	6 prosent	10 prosent
Arv fra ektefelle*	0 prosent	0 prosent	0 prosent
Arv fra andre	0 prosent	8 prosent	15 prosent

*Samme regler gjelder for samboere som har vært registrert i folkeregisteret på samme adresse i 2 år, har barn sammen eller samboere som tidligere har vært gift med hverandre.

Når en betalte arveavgift fikk en et standardfradrag på 41.061 kroner. Dette fradraget skulle dekke begravelsesomkostninger, skifteomkostninger og utgifter til gravsted etc. Det ble også gitt fradrag dersom arvingen var under 21 år. Da ville en fått 82.122 kroner i fradrag for hvert år til en fylte 21 år.

Dersom en har mottatt arv eller gaver før årsskiftet 2013/2014 skal en betale arveavgift etter regler og satser for 2013. Det samme vil gjelde for arv eller gaver etter dødsfall som har skjedd i 2013, selv om arvingen overtar rådigheten over arven først i 2014 eller senere. Gaver som har blitt gitt i 2014 eller arv etter dødsfall i 2014 skal kun meldes i selvangivelsen for 2014. Når en har sendt gavemelding til Skatteetaten vil gaven anses som gitt og kan derfor ikke tilbakekalles (Skatteetaten).

Fra og med inntektsåret 2014 ble det vedtatt innføring av kontinuitetsprinsippet som hovedregel for gave- og arvoverføringer. Kontinuitetsprinsippet vil si at gavemottaker eller arving vil overta givers eller arvelaters skattemessige verdier og posisjoner. For bolig, fritidseiendom, skogbruk og gårdsbruk som kunne vært solgt skattefritt av arvelater eller giver på dødsfall- eller gavetidspunktet ble det derimot vedtatt unntak fra kontinuitetsprinsippet. Det innebærer at inngangsverdi for bolig- og fritidseiendom skal settes til markedsverdi på ervervstidspunktet. For skogbruk eller gårdsbruk innebærer det at inngangsverdien på mottakers hånd maksimalt kan settes til $\frac{3}{4}$ deler av eiendommens antatte salgsverdi.

Dersom en arver en bolig i januar 2014 må en ikke betale arveavgift for boligen ettersom arveavgiften er fjernet. Hvis en selger boligen/fritidsboligen uten å ha oppfylt kravene til bo- og eiertid vil en måtte betale skatt for gevinst ved salg av boligen ettersom gevinstskattereglene ikke er endret. Dersom en oppfylder kravene til bo- og eiertid vil salget være skattefritt, jf. sktl. § 9-3, 2.ledd bokstav b, som sier at gevinst ved realisasjon av boligeiendom er unntatt fra skatteplikt når eieren har brukt hele eiendommen som egen bolig i minst ett av de to siste årene før realisasjonen, jf. sktl. § 9-3, 4. ledd for bo- og eiertid for fritidseiendom som sier at en må ha brukt eiendommen som egen fritidsbolig i minst fem av de siste åtte årene før realisasjon for at salget skal ha unntak for skatteplikt.

En annen konsekvens av at arvegiften er fjernet, er at det ikke lenger er grunnlag for innsynsretten enkelte hadde tidligere. Det betyr at medvirkninger i private skifter, som vil si oppgjør og fordeling av et bo, hvor den avdøde døde 1. januar 2014 eller senere, kan en

ikke lenger få opplysninger fra tidligere gaveutdelinger til noen som er arvinger på skiftet. Dette er begrunnet med solidaransvar som ikke lenger er aktuelt i disse saker (Skatteetaten).

Eksempel arv i 2013

Bente Larsen på 49 år arvet i januar 2013 en enebolig til en verdi av 2.000.000 kroner etter at moren døde. Hun benyttet aldri boligen som egen bolig. I oktober 2014 solgte Bente boligen til Per for 3.000.000 kroner.

Siden Bente arvet boligen i 2013 måtte hun melde fra om dette til skatteetaten og betale arveavgift på 10 prosent av arvet beløp minus fribeløp på 470.000 kroner. Siden hun ikke har bodd i boligen i minst ett av de to siste årene måtte hun i 2014 betale skatt av gevinst ved salg av boligen.

	2013
Arv	2.000.000 kroner
-Fribeløp	470.000 kroner
Grunnlag for arveavgift	1.530.000 kroner
Arveavgift	153.000 kroner ⁽¹⁾
-Standardfradrag	41.061 kroner
Arveavgift å betale	111.939 kroner

	2014
Utgangsverdi	3.000.000 kroner
-Inngangsverdi	2.000.000 kroner
Skattepliktig gevinst	1.000.000 kroner
Skatt av gevinst	270.000 kroner ⁽²⁾

(1) Arveavgift:

$$(2.000.000 \text{ kroner} - 470.000 \text{ kroner}) * 0,10 = 153.000 \text{ kroner}$$

(2) Skatt av gevinst:

$$1.000.000 \text{ kroner} * 0,27 = 270.000 \text{ kroner}$$

Dersom Bente hadde arvet boligen i 2014 ville det ikke vært nødvendig å sende inn arvemelding eller gavemelding. Hun kan fritt motta boligen uten å melde fra om dette til skatteetaten. I og med at Bente ikke oppfyller kravene om botid etter sktl. § 9-3, 2. ledd bokstav b, er hun pliktig til å skatte for gevinsten ved salg av boligen.

4.6 Utbyttebeskatning

Fra 1992 til 2006 har det skjedd en rekke endringer i utbyttebeskatningen i Norge. Ved skattereformen i 1992 ble godtgjørelsesmetoden innført. Denne metoden ble innført for å unngå dobbeltbeskatning. For å forhindre at utbyttet ikke skulle beskattes av både aksjonæren og selskapet, fikk aksjonæren fradrag for den skatten som selskapet allerede hadde betalt for overskuddet. Fra 1992 til 2000 har aksjonærer derfor ikke betalt skatt på lovlig utdelt utbytte fra aksjeselskap og likestilte selskaper.

Det ble derimot skatteplikt for gevinst ved salg av aksjer fra 1992. Her kom en RISK-regulering inn, hvor tanken var at samme inntekt ikke skulle bli skattlagt hos både selskapet og aksjonæren. Den gikk ut på at selskapet kunne holde tilbake overskudd ved å la det bli stående i selskapet. Konsekvensen av dette ville da bli at aksjenes inngangsverdi ved salg ville få en økning. RISK verdien ble målt per aksje og var basert på en formel etter hvor mye selskapet betalte i skatt i ligningsåret. Vi skal vise dette i et eksempel lenger nede.

I skattereformen 1992 ble også delingsmodellen innført. Den ble aktuell dersom en person var aktiv og eide minst $\frac{2}{3}$ av aksjene i selskapet. Den gjaldt også dersom en hadde en aksjonæravtale som medførte at en hadde rett til minst $\frac{2}{3}$ av overskuddet. Delingsmodellen innebar at overskuddet i selskapet skulle deles i en personinntektsdel og en kapitalinntektsdel. Personinntektsdelen skulle beskattes med trygdeavgift og eventuelt toppskatt, noe som utgjorde en skattebelastning på inntil 24,2 prosent i tillegg til skattebelastningen på 28 prosent av hele overskuddet. Formålet med delingsmodellen var å unngå at aksjeselskaper skulle unndra skatt ved å ta ut lite lønn og mer utbytte (Magma, 1999).

Hovedformålet med reformen i 1992 var å bidra til et mer nøytralt skattesystem, og til en bedre ressursutnyttelse. Reformen skulle gi en økt likebehandling av ulike skattytere, inntektsarter, selskapsformer og næringer (Regjeringen).

Fra september 2000 og ut 2001 ble det innført dobbeltbeskatning av utbytte på grunn av at det var en kraftig økning i utbytteutdelingen i Norge. Godtgjørelsesmetoden ble redusert i denne perioden ved at utbytte ble multiplisert med $\frac{17}{28}$ av aksjonærens skattesats for alminnelig inntekt (Statsbudsjettet). Det tilsvarte en skatt på utbytte på 11 prosent. Det var lønnsomt å ta ut utbytte før september 2000, dersom en forutså at dette kom til å skje, eller å unngå å ta ut utbytte i 2001 og heller ta ut i 2002. Før denne perioden ble det påstått at aksjeselskap som

organisasjonsform kunne bli mindre attraktivt dersom dobbeltbeskatningen ble permanent (Magma, 1999).

Fra 1. januar 2006 ble det innført nye regler for aksjonærer som medførte beskatning av utbytte på aksjer og skatt på gevinst ved salg av aksjer, jf. sktl. § 10-11 og § 10-31. Dette ble kalt for en såkalt aksjonærmodell, og gjaldt kun personlige aksjonærer. Ved salg av aksjer skal eventuelt skjermingsfradrag trekkes fra før en finner skattepliktig gevinst, jf. sktl. § 10-12. Godtgjørelsesmetoden som kom i 1992 bortfalt, og det samme gjaldt for delingsmodellen.

Formålet med aksjonærmodellen er å redusere forskjeller i beskatning av kapital og arbeid ved å beskatte utbytte som alminnelig inntekt i stedet for arbeidsinntekt (Skatteetaten). Dette kan gi store skattebesparelser fordi arbeidsinntekt blir skattlagt med inntil 64,7 prosent, mens skatten på utbytte kun er på 27 prosent (28 prosent i 2006). Reformen i 2006 skulle også gjøre skattesystemet mer robust overfor økt internasjonalisering og bidra til mest mulig effektiv ressursbruk. Reformens hovedidé var å fjerne motivet for tilpasninger ved å jevne ut de høyeste skattesatsene på lønnsinntekt og eierinntekt (Regjeringen). Det har ikke vært noen endringer i reglene for utbyttebeskatning siden 2006.

Eksempel beskatning av utbytte

Vi skal nå vise et eksempel på hvordan reglene har endret seg i forhold til beskatning av utbytte. Karl Karlsen kjøpte 80 aksjer for 300 kroner per stykk i Alfa AS, og har mottatt 6.000 kroner i utbytte. Skjermingsrenten er 3 prosent. $(80 \cdot 300 \cdot 0,03) = 720$ kroner i skjermingsfradrag.

Vi har benyttet skattesats som er gjeldende i 2015 på 27 prosent.

	Skatteregler 1992 - 2000	Skatteregler 2000 - 2002	Skatteregler fra 2006 -
Utbytte	6.000 kroner	6.000 kroner	6.000 kroner
-Skjermingsfradrag	-	-	720 kroner
Skattepliktig utbytte	6.000 kroner	6.000 kroner	5.280 kroner
Skatt 11 prosent		660 kroner	
Skatt 27 prosent			1.426 kroner
-Godtgjørelsesfradrag	1.620 kroner^(*)		
Betalbar skatt	4.380 kroner	660 kroner	1.426 kroner

* Godtgjørelsesfradrag: $6.000 \text{ kroner} \cdot 0,27 = 1.620 \text{ kroner}$ (skattesatsen var 28 prosent i 1992 – 2000).

Inntektsberegning

	Skatteregler 1992-2000	Skatteregler 2000-2002	Skatteregler 2006 -
Lønnsinntekt = personinntekt	510.00 kroner	510.000 kroner	510.000 kroner
+Utbytte	6.000 kroner	6.000 kroner	5.280 kroner ⁽¹⁾
Bruttoinntekt	516.000 kroner	516.000 kroner	515.280 kroner
-Minstefradrag	89.050 kroner	89.050 kroner	89.050 kroner
Alminnelig inntekt	426.950 kroner	426.950 kroner	426.230 kroner
-Skjermingsfradrag	-	-	-
-Personfradrag	50.400 kroner	50.400 kroner	50.400 kroner
Skatteplikt alminnelig inntekt	376.550 kroner	376.550 kroner	375.830 kroner

Skatteberegning

Skatt av alminnelig inntekt	101.669 kroner	101.669 kroner	101.474 kroner
Trygdeavgift	41.820 kroner	41.820 kroner	41.820 kroner
Sum skatter	143.489 kroner	143.489 kroner	143.294 kroner
-Godtgjørelse	-1.620 kroner	-	-
-Redusert godtgjørelse	-	-960 kroner	-
Sum skatt å betale	141.869 kroner	142.529 kroner	143.294 kroner

For utbytte i tabellen er det gjort fradrag for skjerming. Vi har brukt skattesats på 27 prosent for alle årene for å kunne sammenligne på best mulig måte.

(1) Sum skatt å betale med skatteregler fra 1992-2000:

Skatt av alminnelig inntekt: $376.550 \text{ kroner} * 0,27 = 101.669 \text{ kroner}$

Trygdeavgift: $510.000 \text{ kroner} * 0,082 = 41.820 \text{ kroner}$

Godtgjørelse: $6.000 \text{ kroner} * 0,27 = 1.620 \text{ kroner}$

(2) Sum skatter å betale med skatteregler fra 2000-2006:

Skatt av alminnelig inntekt: $376.550 \text{ kroner} = 101.669 \text{ kroner}$

Trygdeavgift: $510.000 \text{ kroner} * 0,082 = 41.820 \text{ kroner}$

Redusert godtgjørelse: $6.000 \text{ kroner} * (0,27 - 0,11) = 960 \text{ kroner}$

(3) Sum skatt å betale med skatteregler fra 2006- :

Skatt av alminnelig inntekt: $375.830 \text{ kroner} * 0,27 = 101.474 \text{ kroner}$

Trygdeavgift: $510.000 \text{ kroner} * 0,082 = 41.820 \text{ kroner}$

Som vi ser av eksempelet har beskatning av utbytte hatt store endringer fra 1992 til i dag. Konsekvensene av regelendringen i 2006 er at en heretter må betale skatt av mottatt utbytte. Selv om en nå må betale skatt av utbytte, er meningen med skjermingsfradraget vi har i dag, at en skattyter ikke skal bli beskattet mer av utbytte enn en ville blitt dersom en for eksempel hadde valgt å sette pengene i banken.

Eksempel fortsettelse - salg av aksjer

Vi skal nå se videre på eksempelet med Karl Karlsen. Han bestemte seg for å selge aksjene sine i Alfa AS for 320 kroner per aksje året etter at han kjøpte dem. Siden vi skal ta med regelen for 1992 forutsetter vi at RISK-verdi i Alfa AS er på 10 kroner per aksje dette året. Inngangsverdien på aksjene til Karl vil derfor øke med 10 kroner per aksje dette året. Vi forutsetter at Karl har et ubenyttet skjermingsfradrag på 120 kroner fra året før, for å vise effekten av dagens regler.

	RISK-regulering	Aksjonærmodellen
Utgangsverdi	25.600 kroner ⁽¹⁾	25.600 kroner ⁽²⁾
-Inngangsverdi	24.800 kroner ⁽³⁾	24.000 kroner ⁽⁴⁾
Gevinst	800 kroner	1.600 kroner
-Ubenyttet skjermingsfradrag		120 kroner
Skattepliktig gevinst	800 kroner	1.480 kroner

(1) Utgangsverdi etter RISK-regulering:

$$320 \text{ kroner} * 80 \text{ aksjer} = 25.600 \text{ kroner}$$

(2) Utgangsverdi etter aksjonærmodellen:

$$320 \text{ kroner} * 80 \text{ aksjer} = 25.600 \text{ kroner}$$

(3) Inngangsverdi etter RISK-regulering:

$$310 \text{ kroner} * 80 \text{ aksjer} = 24.800 \text{ kroner}$$

(4) Inngangsverdi etter aksjonærmodellen:

$$300 \text{ kroner} * 80 \text{ aksjer} = 24.000 \text{ kroner}$$

Som vi ser av eksempelet er skattepliktig gevinst høyere ved dagens regler hvor vi benytter aksjonærmodellen, enn før endringen i 2006, hvor RISK-reguleringen var gjeldende.

5. Oppsummering og konklusjon

Problemstillingen i vår oppgave var å finne ut hvilke konsekvenser de ulike endringene i skattereglene får for personlige skattytere. Først tok vi for oss de gamle reglene og sammenlignet de med de nye, deretter så vi på hvilke konsekvenser dette har fått for de skattyterne det gjelder. Problemstillingen vår er relativt åpen, og vi har derfor benyttet flere små case. Dette førte til at vi kom frem til flere konklusjoner.

Når det gjelder pensjonister har vi konkludert med at innføringen av skattefradrag ikke har gitt så stor skatteeffekt. Det kommer av at skattefradraget de får nå utgjør omtrent like stort beløp som særfradraget og skattebegrensningen de hadde før. En konsekvens av denne regelendringen er at pensjonister med lav inntekt ikke lenger vil være beskyttet av en skattebegrensning. I stedet for et fast særfradrag vil de imidlertid nå ha et maksimalt skattefradrag i pensjonsinntekt som blir redusert ut i fra inntektstrinn. Ektefeller vil komme bedre ut med det nye skattefradraget, ettersom det blir beregnet individuelt for hver av ektefellene.

Konsekvensen av den nye uføretrygden er at en vil få en høyere inntekt ved å kombinere arbeid og uføretrygd som en kompensasjon for høyere trygdeavgift. En annen konsekvens av den nye uføretrygden er at det vil bli skattlagt likt som lønnsinntekt, og ikke som en pensjonsinntekt. Det fører til høyere trygdeavgift, men det blir kompensert med en høyere uføretrygd. Derfor vil konsekvensen av den nye uføretrygden være at en nå vil komme likt eller bedre ut.

Siden enslige forsørgere ikke lenger vil kunne lignedes i skattekasse 2, men heller ha rett på et særfradrag i skattekasse 1, vil de fleste komme skattemessig bedre ut. De som derimot får en negativ konsekvens av denne endringen er enslige forsørgere som har skiftet sivilstatus etterhvert, fordi det medfører at de mister særfradraget. De vil få en skatteøkning i forhold til før, da de var lignede i skattekasse 2.

Ettersom regjeringens forslag om å fjerne skattekasse 2 for ektefeller ikke gikk gjennom, slipper om lag 141.000 ektepar hvor den ene har lav inntekt å bli rammet. For ektefeller hvor begge har høy inntekt vil særskilt ligning lønne seg. Begge ektefellene vil da få benyttet seg av fullt personfradrag selv om de vil få et høyere grunnlag for toppskatt.

Konsekvensen av de nye arveavgiftsreglene fra 2014 er at en slipper å betale arveavgift ved generasjonsskifter og overføring av familieeiendom. En konsekvens av dette blir imidlertid at en ved arv av bolig er nødt til å oppfylle bo- og eiertidskrav før en kan selge eiendommen skattefritt. Det er ikke alle som har mulighet til å beholde boligen til kravet er oppfylt, og en vil derfor måtte betale skatt for gevinst av salget.

Innenfor utbyttebeskatning har det skjedd store endringer for personlige skattytere. Mottatt utbytte gikk fra å være skattefritt i 1992 til å bli skattlagt etter aksjonærmodellen fra 2006. Gevinst ved salg av aksjer har derimot vært skattepliktig fra 1992. Konsekvensen av gevinst ved salg av aksjer fra 2006 er derimot at en vil kunne trekke fra et ubenyttet skjermingsfradrag før en finner skattepliktig gevinst.

Det har vært mange motforestillinger til endringene i de gjeldende skattereglene. Men i nesten alle tilfeller som vi har vist i casestudiene våre, kommer de fleste nesten likt eller bedre ut enn de gjorde før regelendringene.

Litteraturliste

Aage Rognsaa (2003): *Prosjektoppgaven – krav til utforming* 2. utgave, Universitetsforlaget.

Altinn. (2013, 19. desember) *Naturalytelser*. Hentet 5. februar 2015 fra www.altinn.no/no/Starte-og-drive-bedrift/Drive/Arbeidsforhold/Lonn/Naturalytelser/

Christoffersen, L., Johannessen, A., Tufte, P. A. (2011). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag*. Oslo: Abstrakt forlag AS

Fallan, L. (2014). *Innføring i skatterett 2014-2015: For økonomisk-administrative høgskolestudier* (32. utg). Oslo: Gyldendal akademisk

Gjems-Onstad, O. (2014). *Skattelovsamlingen 2013-2014: Studentutgave* (24. utg). Oslo: Gyldendal akademisk.

Moflang, T. (2012, 9. oktober). *Skatteklasser 2 erstattes med nytt særfradrag*. Hentet fra <http://www.dinside.no/903738/skatteklasser-2-erstattes-med-nytt-saerfradrag>

Nav. (2014, 11. desember). *Nye regler for uføretrygd*. Hentet 23. mars 2015 fra <https://www.nyuforetrygd.no/Forsiden/Nye+regler+for+uf%C3%B8retrygd>

Nav. (2015, 1. januar). *Bakgrunn for reformen*. Hentet 13. mars 2015 fra <https://www.nyuforetrygd.no/Forsiden/Bakgrunn+for+reformen>

Regjeringen. (2003). *Evaluering av skattereformen 1992*. Hentet 2. april 2015 fra <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/nou-2003-9/id381734/?docId=NOU200320030009000DDDEPIS&q=&navchap=1&ch=4>

Regjeringen. (2011, 4. april). *Evaluering av skattereformen 2006*. Hentet 2. april 2015 fra <https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/evaluering-av-skattereformen-2006/id637651/>

Regjeringen. (2013, 17. oktober). *Faktaboks – skattebegrensningsregelen*. Hentet 12. mars 2015 fra <https://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/fin/Nyheter-og->

[pressemeldinger/pressemeldinger/2010/horing-om-justeringer-i-skattereglene-fo/Faktaboks---skattebegrensingsregelen/id594383/](https://www.regjeringen.no/nb/tema/okonomi-og-budsjett/skatter-og-avgifter/direkte-skatter/id2353512/)

Regjeringen. (2014, 13. desember). *Direkte skatter*. Hentet 15. januar 2015 fra <https://www.regjeringen.no/nb/tema/okonomi-og-budsjett/skatter-og-avgifter/direkte-skatter/id2353512/>

Skattedirektoratet. (2006, 13. mars). *Skattereformen 2004 – 2006*. Hentet 16. april 2015 fra http://www.skatteetaten.no/upload/PDFer/SKD-meldinger/SKD_04-06.pdf

Skatteetaten. (2011, 3. januar). *Regelendringer fra 1. januar 2011*. Hentet 10. mars 2015 fra <http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/Lover-og-forskrifter/Regelendringer-fra-1-januar-2011/>

Skatteetaten. *Arveavgift*. Hentet 27. mars 2015 fra <http://www.skatteetaten.no/no/Person/Selvangivelse/tema-og-fradrag/Arv-og-gave/Arv/>

Skatteetaten. *Rettledning til postene*. Hentet 27. mars 2015 fra <http://www.skatteetaten.no/no/Bedrift-og-organisasjon/Rapportering-til-Skatteetaten/Selvangivelse-for-naringsdrivende/Hjelp-til-utfylling/Rettledning-til-postene/#arv-og-gave>

Skatteetaten. *Skatteklasser*. Hentet 2. mars 2015 fra <http://www.skatteetaten.no/no/Person/Skattekort-og-forskuddsskatt/Skatteklasser/>

Skatteetaten. *Skatteregler for pensjonister*. Hentet 12. mars 2015 fra <http://www.skatteetaten.no/no/Person/Selvangivelse/tema-og-fradrag/Pensjon-og-uforetrygd/Skatte regler-for-pensjonister/?chapter=98067#kapitteltekst>

Skatteetaten. *Særfradrag for enslige forsørgere*. Hentet 12. februar 2015 fra <http://www.skatteetaten.no/no/Person/Selvangivelse/tema-og-fradrag/Familie-og-helse/Barn/Sarfradrag-for-enslige-forsorgere/>

- Skatteetaten. *Særfradrag for enslige forsørgere*. Hentet 12. februar 2015 fra <http://www.skatteetaten.no/no/tabeller-og-satser/sarfradrag-for-enslige-forsorgere/>
- Skatteetaten. (2015). *Lignings-ABC, 2014/2015* (36. utg). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS 2015.
- Smarte penger. (2012, 18. april). *Særfradrag*. Hentet 12. februar 2015 fra <http://www.smartepenger.no/faktabank/skatt/103-skatt/659-saerfradrag>).
- Smarte penger. (2014, 21. mai). *Uførepensjonskalkulator*. Hentet 23. mars 2015 fra <http://www.smartepenger.no/kalkulatorer/105-kalkulator/1631-uforepensjonskalkulator>
- Smarte penger. (2015, 5. januar). *Skattebegrensning*. Hentet 29. januar 2015 fra <http://www.smartepenger.no/skatt/103-skatt/649-skattebegrensning>
- Statens pensjonskasse. (2014, 30. mai). *Grunnbeløp*. Hentet 12. mars 2015 fra <https://www.spk.no/Ord-og-uttrykk-om-pensjon/Grunnbelop/>
- Statistisk sentralbyrå. (1993, 1.1). *Lønnsinntekter*. Hentet 2. februar 2015 fra <http://www.ssb.no/a/metadata/conceptvariable/vardok/15/nb>
- Statsbudsjettet. (2002). *Endring av utbytteskatten*. Hentet 6. april 2015 fra <http://www.statsbudsjettet.no/Tilleggsproposisjon-2002/Artikler/Otprp-nr-21/6-Endring-av-utbytteskatten/>
- Statsbudsjettet. (2014). *Om fjerning av arveavgift – noen eksempler*. Hentet 7. mars 2015 fra <http://www.statsbudsjettet.no/Tilleggsproposisjon-2014/Artikler/Om-fjerning-av-arveavgift--noen-eksempler/>
- Stortinget. (2012, 20. november). *Særfradrag for enslige forsørgere*. Hentet 16. mars 2015 fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2012-2013/inns-201213-004/4/>

Stoveland, P. H. (1999, januar). *Delingsmodellen – lovlige og ulovlige tilpasninger*. Hentet fra <http://www.magma.no/delingsmodellen-lovlige-og-ulovlige-tilpasninger>

Visma. (2014, 9. januar). *Nye regler om arveavgift – hvordan fungerer de i praksis*. Hentet 1. april 2015 fra <http://www.visma.no/blogg/nye-regler-om-arveavgift-hvordan-fungerer-de-praksis/>